

DEVIZAIGÉNYES KÖNYVEK ELOSZTÁSA AZ ÉPÍTŐIPARBAN

Az Építésügyi Minisztérium felügyelete alá tartozó vállalatok műszaki dolgozói, kikben volt hajlam és ambíció, hogy lépést tartsanak a korszerű műszaki fejlődéssel, és e vállalatok könyvtárosaik részéről, kikben viszont volt igyekezet, hogy ezt az ambíciót valamiképpen kielégítsék, az elmúlt évek során szinte állandóan panaszkodtak, hogy a minisztériumtól külföldi könyvek beszerzésére csak olyan töredékesen kaptak -ha egyáltalában kaptak- devizakeretet, hogy a befutott igényeket csak kis részben és csak a legnagyobb nehézségek árán tudták úgy-ahogy kielégíteni.

Az egyes tárcák dokumentáció, könyvek vagy folyóiratok beszerzésére fordítható devizaellátása terén, az építésügyi tárca a sorrendben -legyünk diplomatikusak- nem valami előkelő helyet foglalt el. Annál érthetetlenebb ez, mert az építésügy -legyen akár könnyű- vagy nehézipari létesítmény, lakóház vagy jóléti intézményről szó- súlyponti, döntőfontosságú kérdés, legalábbis ezt halljuk. Népgazdaságunk építkezéseibe hatalmas összegeket ruház be, 1 vagy 2 %-os megtakarítás, amit valamilyen hasznos új módszer vagy új anyag alkalmazásával elérhetünk, már maga is sok száz új lakást jelenthet.

A könyv és folyóiratbeszerzés devizakereteinek az egyes szakminisztériumok között történő helyes és arányos felosztására sürgős intézkedést kell hozni, mert rövidesen eldől az 1958 évi keretek sorsa. Döntsön az elosztás kérdésében egy tárcaközi bizottság, de kétségtelen - a döntő szó az OMK-t illetné. Az OMK-nak megvan ebben a vonatkozásban a megfelelő áttekintése, de szükséges volna, hogy ebben a kérdésben sokkal aktívabban hallassa hangját.

Az elmúlt évek folyamán száz milliók mentek kísérletekre el, kísérleti építkezésekre és kísérleti gyártásokra, de nem egyszer kiderült, hogy nyitott kapukat döngetünk: a kapott eredményeket fejlettebb építőiparral bíró országok már ismerik, sőt: nem egy esetben már túl is haladták. A külföldi szakirodalom szélesebb ismeretében tekintélyes tandíjat takaríthatunk volna meg.

Nem tartozik e rövid ismertetés keretébe e fájó kérdés

további elemzése, csak azért kellett megemlíteni, hogy az elmondottak alapján mindenki előtt indokolt legyen az a törekvés, hogy a rendelkezésre álló devizakerettel a leggazdaságosabban kell gazdálkodni.

Az ebből következő feladat több részletkérdést tartalmaz.

Először a devizakeret elköltésének számszerű ellenőrzése. Ez eddig lehetetlen volt, mert az egyes tárcavállalatok közvetlen számoltak el a könyveket importáló szervvel, és nem volt lehetséges eddig őket rászorítani, hogy egy központi nyilvántartó szervnek adatokat szolgáltatassanak.

Másodszor számtalanszor előfordult, hogy vállalatok megrendeltek egy költséges fontos munkát, meg is kapták ezt, néhány ember belelapozott, néhány szakember áttanulmányozta, majd betette az íróasztalába, de legjobb esetben a vállalati könyvtárba. De előfordult, hogy ugyanezt a drága könyvet még három másik vállalat is megrendelte. Senki erről nem tudott, és így a könyv gyakorlatilag elveszett és kihasználatlan maradt. Evvel persze nem azt akarom mondani, hogy fontos alapvető művek ne jöjjenek be több példányban, ha az indokolt.

Harmadszor évek óta kísért a központi építésügyi könyv- és dokumentációs nyilvántartó ügye és evvel kapcsolatban egy nagy és átfogó építésügyi szakmai központi könyvtár felállítása.

Az építésügyi minisztérium építésfejlesztési főosztálya végre pozitív lépést tett fenti feladatok megoldása felé. Megbízást adott az É.M.Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat keretében működő ÉPÍTÉSÜGYI MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÓ IRODÁNAK /ÉMTI/, hogy a devizaigényes könyvek behozatalát központilag intézze, ellenőrizze és lebonyolítsa.

Az első bátortalan lépés tulajdonképpen már akkor történt, mikor fenti vállalat megkapta a megbízást, hogy a tárca külföldi szakfolyóirat rendelkezéseit bonyolítsa le, és több, nagyobb számú külföldi szaklapot járató vállalat /kutatók, tudományos intézetek, tervezők/ bevonásával rendszeresen és szervezetteren átfogó szakmai dokumentációs tájékoztatót készítsen és kiadjon. Így a devizaigényes és a népi demokratikus eredetű szakfolyóiratok központi ellenőrzése megvalósult és a vállalat az egész építő- és rokonszakmát a DOKUMENTÁCIÓS TÁJÉKOZTATÓ révén az összes /kb. 400/ szakfolyóiratok cikkeinek címfordításával rendszeresen ellátja.

A szaklapok megrendelésénél igyekszünk a lehető legtárgyilagosabb mérlegelés alapján eljárni, figyelembe vesszük a rendelő vállalat létszámát, feladatait, profilját, és te-

lephelyét. Vita nélkül természetesen nem megy a dolog, minden könyvtáros harcol, felvonultatja összes ütőkártyáit, de eddig még mindig sikerült az igények és lehetőségek között elfogadható kompromisszumot találni..

A főosztály ez év tavaszán egy lépéssel most már tovább ment: megbizta az ÉMTI-t, hogy hasonló alapokon intézze a külföldi könyvek rendelését és szétosztását is, az igények leggondosabb mérlegelése alapján, a rendelkezésre álló devizakeret racionális kihasználása érdekében. Ez az utasítás logikusan következik az 5/K/1956.ÉM.rendeletből, amely szerint az ÉM DOKNYOM az építésügyi tárca alá tartozó vállalatok műszaki könyvtárainak hálózati alközpontja.

A fenti megbízás alapján az ÉMTI adott időpontban begyűjti a tárcavállalatok devizaigényes könyvmegrendeléseit, egyezteti a korábbi megrendelésekkel és beérkezésekkel, valamint a folyó egyéb rendelésekkel /pl. többszörös megrendelések esete/, felosztja a főhatóságtól kapott devizakeretet telephely, létszám, profil, állomány és a minisztériumtól kapott esetleges különleges szempontok alapján. Ki kell emelni a telephely kérdését azért, mert -más lehetőségei vannak egy fővárosi tervezőintézetnek- ezek szükség esetében a testvér-vállalatok könyvtáraihoz, az OMK-hoz és számos egyéb forráshoz fordulhatnak, mint például egy a fővárostól távoli munkahelyen dolgozó kivitelező vállalatnak. Nem kétséges, hogy az utóbbinál dolgozó szaktársaknak is meg kell adni minden lehetőséget arra, hogy a lehető legkevesebb fáradtsággal megfelelő szakirodalomhoz jussanak.

Egy további lépés az ellenőrzés és központi nyilvántartás következetes további kiépítésében az volt, hogy megállapodtunk az ÁKV import-osztályával, ill. a KULTURÁ-val, hogy a megrendelt és beérkezett devizaigényes és népi demokratikus eredetű könyveknek a megrendelők közötti szétosztása kizárólag az ÉMTI-n keresztül történhet. Fontos szervezési lépés volt ez, amivel egyidejűleg több célt értünk el: központilag tudjuk nyilvántartani, hogy a leadott rendelésekre mi az, ami tényleg be is érkezett, megtudjuk, hogy a beérkezett könyv kihez kerül, pontosan mibe kerül a beérkezett devizaigényes könyv; ezzel egyidejűleg kimutatható, hogy adott időpontig mennyire terheltük meg a rendelkezésünkre álló devizakeretet, végül módunk van a megrendelők által valamely oknál fogva át nem vett könyvek méltányos szétosztására, téma és profil alapján, forint-késspénzfizetés ellenében.

Természetesen igen lényeges, hogy a szétosztásnak ez a módja a megrendelők számára sem többletköltséget, sem idő-

veszteséget ne okozzon. Ezt sikerült megoldani; az ÉMTI az elosztás lebonyolításáért semmiféle költséget nem számít fel, tehát eredeti áron adja át a könyveket; ami pedig az idővesztéssel illeti, félretettünk minden bürokratikus eljárást és kizárólag a megrendelőkön mulik, hogy az ÁKV-tól nekünk átadott könyvek 24 órán belül a megrendelők kezében legyen.

Egyet azonban meg kell mondanunk: hiábavalónak bizonyult eddig minden kérésünk, hogy a tárca vállalataitól a központi nyilvántartás kiépítése és továbbvitele céljából elengedhetetlen adatszolgáltatást rendszeresen és megbízhatóan megkapjuk! Elismerjük persze: a tárcavállalatok könyvtárosaival kétségtelenül erősen meg vannak terhelve és tisztában vagyunk azzal is, hogy minden adatszolgáltatási kötelezettség a kötelezettek részére csak népszerűtlen lehet. A központosítás révén elérjük, hogy mindenkor megbízható pontos nyilvántartásunk lesz, mind számszerűen, mind összegszerűen és bibliográfiaileg is: vállaltuk a cél érdekében az ezzel járó munkát, és egyben elértük célunkat anélkül, hogy az amúgy is eléggé elfoglalt könyvtáros szaktársakat külön munkával terheltek volna.

A konstrukció új, most szerveztük és most kezd működni. Bizonyára lesznek elégtelenségei és hibái is: ezek a gyermekbetegségek. Nem kétséges azonban, hogy kölcsönös megértéssel és segíteni akarással urrá leszünk ezeken.

Szász Andor

- x - x - x - x - x -

Kiállítás a Nemzetközi Geofizikai Évről.

Az OMK József körút 6.szám alatti épületének utcai tárlóiban a Nemzetközi Geofizikai Év alkalmából kiállítást rendez. Az egyik tárlóban bemutatja a "mesterséges hold" modelljét, a NGÉ egyik legérdekesebb műszerét, amely 400 km magasságban fog a Föld körül keringeni. A másik tárlóban egy rádiószonda kerül kiállításra, amelyet a Geofizikai Év alatt naponta kétszer - "világnapokon" naponta négyszer - viz majd hatalmas ballon a magyar megfigyelőállomásokról a magas légkörbe. A kiállítás, amely a vonatkozó szakirodalmat is bemutatja már megnyílt.